

Meesterpreparateur Ewold Horn (1960-2019)

Kees Moeliker [directeur, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; moeliker@hetnatuurhistorisch.nl]

Om zeldzame vogels te zien, was Ewold Horn begin 2012 in de jungle in het zuiden van de Filipijnen samen met zijn Zwitserse vriend Lorenzo Vinciguerra. Op 1 februari van dat jaar werden zij daar door de terreurorganisatie Abu Sayyaf ontvoerd en gegijzeld. Twee jaar later wist Vinciguerra te ontsnappen; Horn was ziek en moest achterblijven. Op 31 mei 2019 raakten zijn ontvoerders in een vuurgevecht met het Filipijnse leger. Horn werd door zijn bewakers doodgeschoten toen hij probeerde te vluchten. Na zeven jaar zinloze gevangenschap werd hij vermoord. Dit dramatische nieuws zal niemand ontgaan zijn. Ook wij zijn geschokt en bedroefd door de dood van Ewold. Ik heb hem leren kennen als een uitermate vriendelijke leeftijdgenoot en een zeer getalenteerde vogelpreparateur - een ware kunstenaar onder zijn vakgenoten.

Ewold Horn was een levenslustige avonturier die zijn brood verdiende als preparateur. Ik kende hem sinds 1990 toen we in het museum de door de brand van 1987 ontstane 'gaten' in de collectie opgezette vogels wilden dichtten. Van verschillende kanten werd mij een vogelpreparateur in Sellingeren aangeraden. Je moest geen haast hebben want hij was vaak op reis, maar zijn werk was volgens kenners buitengewoon. En zo reed ik met een serie diepgevroren recente vogelaanwinsten naar Groningen. Ik herinner me een kabouterhuisje in de bossen, een buitensporig grote mok met diepzwarte koffie, en Ewold - op klompen, met een vlassig baardje, haar tot over de schouders, gekleed in een oversized gebreide trui. De lepelaar (NMR 9989-00077), boomvalk (NMR 9989-00125), sperwer (NMR 9989-00131), het bokje (NMR 9989-00145) en de goudplevier (NMR 9989-00174) die hij ruim een half jaar later in het museum afleverde, waren inderdaad uitermate vakkundig opgezet en van een bijzondere schoonheid. Ze staken schril af tegen de rest van de vogelcollectie die sporen van de tijd en rampspoed droeg. Ewold reed terug naar Groningen met nieuwe vogelaanwinsten en zo ontstond een langzame maar gestage 'vogeltrek' tussen Rotterdam en het hoge noorden.

▲ Ewold Horn legt de laatste hand aan een arend (links) en een kerkuil. (archief familie Horn)

Honderd vogels

Onze collectie telt 101 vogels die door hem in de periode 1990-1997 speciaal voor het museum zijn geprepareerd. Het merendeel daarvan betreft vogels uit de regio Rotterdam en het Deltagebied. Vaak zijn dat bijzonderheden, zoals 'De kerkuil uit Vreewijk' (Rotterdam-Zuid, zie Moeliker 1993), een grote burgemeester (Maasvlakte 1992; NMR 9989-001319), een van de zwartkopmeeuwen die de groei van de Nederlandse broedpopulatie aankondigde (Tholen 1993; NMR 9989-00202) en een van de eerste brandganzen (moeder en kuiken) die in het Haringvliet tot broeden kwamen (Slijkplaat 1995; NMR 9989-001977/78). Bijzonder is ook de steppenarend die hij voor het museum opzette. De jonge vogel was in de Rode Zee doodziek op een schip gestrand en via Bremerhaven in een kooi op een balkon aan het Zwaanshals in Rotterdam terechtgekomen. Het eenzijdige dieet van varkensschnitzels leverde de arend uiteindelijk zwakke botten en opname in de Vogelklas Karel Schot op, waar de liefdevolle zorg niet mocht baten.

Een enkele keer belde Ewold mij op: 'Ik heb langs de Eemsmond twee dode ijseenden gevonden, zal ik ze voor jullie opzetten?' Hij had een scherpe neus voor bijzonderheden want NMR 9989-00294/5 zijn nog steeds de enige twee opgezette ijseenden in onze vogelverzameling. Na de periode Horn zijn er nauwelijks meer vogels opgezet. Tegenwoordig worden vrijwel alle

vogelaanwinsten door onze vrijwillige preparateurs voor de collectie gebalgd. Opgezet wordt er alleen nog speciaal voor tentoonstellingen. De vaak korte deadlines voor dat preparateerwerk pasten niet bij Ewold. Hij reisde regelmatig af naar verre landen, en was dan maanden onbereikbaar.

Boano-vliegenvanger

Een persoonlijke herinnering heb ik aan zijn genereuze aanbod om een van de weinige vogels die ik zelf voor het museum geprepareerd heb, opnieuw te balgen. Het gaat om de Boano-vliegenvanger (*Monarcha boanensis*) die Kees Heij en ik in 1991 op het gelijknamige Molukse eiland verzamelden. Het ter plaatse haastig in de bloedhitte uitgevilde en volgestopte vogelhuidje zag er uit alsof de vliegenvanger door een kat gevangen en uit elkaar getrokken was. Ewold vond dat het enige tastbare bewijs dat de soort niet uitgestorven was, beter verdiende. Hij kwam naar het museum, weekte de huid en veren weer op en wist er een klein juweeltje van te maken. Het kostte het museum twee potten koffie en een zak krentenbollen.

Speciale Ewold Horn Vitrine

Omdat de vogels die Ewold opzette simpelweg mooi om te zien zijn, is veel van zijn preparateerwerk permanent in de tentoonstelling 'Biodiversiteit' te zien. Kenners en liefhebbers zullen zijn werk herkennen, maar ze staan hoe dan ook tussen andere vogels.

▲ De speciale Ewold Horn Vitrine in Het Natuurhistorisch, met van links naar rechts en van boven naar beneden: sperwer, Rotterdam-Hillegersberg, 1996 (NMR 9989-00553), zilverplevier, Termunterzijl, 1997 (NMR 9989-00296), rosse grutto, Rotterdam, Maasvlakte, 1996 (NMR 9989-001968), grote burgemeester, Rotterdam, Maasvlakte, 1992 (NMR 9989-001319), krooneend, Rotterdam-Schiebroek, 1991 (NMR 9989-00177), slobeeend, Rotterdam, Maasvlakte, 1993 (NMR 9989-001317), ijseend, Termunterzijl, 1997 (NMR 9989-00295), zwartkopmeeuw, Tholen, 1993 (NMR 9989-00202), ijsvogel, Rotterdam-Ommoord, 1996 (NMR 9989-00299), brandganskuiken, Haringvliet, Slijkplaat, 1995 (NMR 9989-001777), kuifaalscholver, strand Monster, 1994 (NMR 9989-00542), roerdomp, Kinderdijk, 1991 (NMR 9989-00171), lepelaar, Haringvliet, Ventjagersplaten, 1990 (NMR 9989-00077). (Kees Moeliker)

Om zijn preparateurwerk de aandacht te geven die het verdient, hebben we ter nagedachtenis aan de meesterpreparateur in het museum een speciale vitrine met zijn topstukken ingericht. Ewold Horn wist dode vogels als geen ander tot leven te wekken - strak in de veren en met een postuur en uitstraling die laten zien dat hij behalve preparateur ook een natuurkenner was. ◀

Literatuur

Moeliker, K. 1993 - De kerkuil uit Vreewijk - Straatgras 5(3): 116

▲ De Boanovliegendvanger (NMR 9989-00105) die Ewold Horn opnieuw balgde. (Kees Moeliker)